Societat | Redacció | Actualitzat el 19/07/2019 a les 09:04

Horta, una dècada veient rebrotar del foc la trampa mortal dels 5 bombers

Els joves agricultors veuen amb pessimisme la gestió del territori i persisteixen convençuts de ser els "últims combatents"

El monòlit dels Bombers morts en l'incendi d'Horta el 2009, al mirador d'on es pot veure tota la zona cremada i la zona 0 de l'accident. | ACN / A. Ferràs

La ferida s'ha tancat. La cicatriu no desapareixerà mai. Este és el sentiment comunitari de la gent d'Horta de Sant Joan (Terra Alta) quan pensen en el foc que va marcar el poble. La zona dels Reguers, on es van cremar poc més d'un miler d'hectàrees, va rebrotar de seguida però els veïns sempre aixequen la mirada uns metres amunt, fins al cingle sobre el barranc dels Covards, i els recorda a tots cinc, amb emoció. "L'incendi no hauria tingut la més mínima importància però que moríssim cinc bombers, ho va fer tot massa gros", recorda l'alcalde del municipi en aquell moment, Àngel Ferràs. Les víctimes i el patiment de les seues famílies és, en definitiva, el que ha marcat a Horta i la seua gent.

"Sempre hi haurà un abans i un després. És un record molt dolent i costa oblidar-ho", apunta Lluís Vinyals, pastor, agricultor i restaurador. A peu de la zona de la seua explotació que es va cremar als Reguers d'Horta, l'estiu de 2009, fa memòria de tot allò viscut. "Vam ser dels primers en arribar al foc i al principi tot semblava tranquil però d'endemà, a migdia, va arribar el caos. Tenim molt mal record, el poble va patir molt però sobretot les famílies dels bombers", diu Vinyals.

La paraula "caos" és la més repetida quan s'intenten explicar aquells records a Horta de Sant Joan. "Em ve a la ment els núvols de fum, les corredisses i quan hi penses es posa la pell de gallina. Va ser un moment molt difícil", explica Àngel Ferràs, exalcalde d'Horta, al càrrec quan es va provocar l'incendi mortal. Sentencia que és el pitjor moment dels seus anys en política perquè no pot oblidar què va passar i com va passar. "Van ser dies molt angoixants i tristos, que sempre ens quedaran en la memòria", insisteix. "El que més em va impactar va ser la rapidesa del foc, no havia vist mai res igual", afegeix Jordi Ferràs, ramader i pagès també afectat per aquell incendi.

El ramader i agricultor d'Horta, Jordi Ferràs, afectat per l'incendi de 2009 Foto: ACN / A. Ferràs

Un futur fosc

En Jordi i en Lluís són, a més, dels pocs joves pastors i pagesos que queden a Horta. Amb l'incendi de la Ribera d'Ebre tan prop, han tornat a ser protagonistes indirectes del debat sobre el despoblament i l'abandonament del món rural però ells, amb una dècada d'experiència després del foc d'Horta, no tenen un missatge gaire optimista.

L'incendi els va cremar pinars, oliveres, i altres elements a les seues explotacions. El Govern i el govern espanyol es van afanyar a treure els arbres cremats dels boscos dels Reguers, van preparar els terrenys per evitar l'erosió però deu anys després el perill ha tornat. D'aquells boscos arrasats en van sortir pastures que ja tornen a ser impracticables. "La massa forestal ja ha tornat a guanyar la feina als animals", explica en Jordi.

El ramader i agricultor d'Horta, Lluís Vinyals, davant de part de la zona de la seva explotació Foto: ACN / A. Ferràs

No hi ha prou ramaders per conservar-les i els recursos que s'hi destinen són limitats i mal repartits. "Les pastures les cobra molta gent que no hi va. Es permet que es declaren i que hi vagen altres. Les ha de cobrar qui les fa i als altres ramaders que se'ls ajude amb altres conceptes perquè si no, cada vegada som menys i no compensa", denuncia Ferràs.

A la mala gestió dels recursos s'hi sumen les traves administratives. En Lluís ha rebut recentment informes desfavorables, amb limitacions, per exemple, per portar les ovelles a pasturar a les zones més abruptes de la seua propietat. "La meua família ho ha fet sempre. No ens inventem res però no entenc que els pixapins puguen anar sota un pi i les ovelles no", ha criticat. "Nosaltres no estem als prats del Pirineu, tenim el que tenim i hem de conservar-ho però les noves polítiques agràries incentiven allò que vam viure aquí fa 10 anys, incendis i més incendis. Em recriminen que el 40% del que faig, no ho faig bé, i només treballo de diumenge a diumenge. No sé d'on puc treure més hores per a treballar més", lamenta Vinyals.

Davant el debat sobre el despoblament i les promeses d'una nova gestió del territori es mostren completament incrèduls. "Se'n parlarà molt però tot és mentida, davant la palestra s'intentarà dir coses que no es duran a terme", diu convençut en Jordi. "La situació està com fa 10 anys. Les polítiques que es porten no solucionen res. Cada vegada estem més despoblats", afegeix. "Estem destinats a que s'acabe. Quan arribem a la jubilació tot això estarà abandonat i a patir pels focs. Està clar que cada dia patirem més seca, que no plou, però està molt abandonat i a la gent com jo, que tenim ganes de treballar, en les fan passar", apunta en Lluís.

"Per mantenir les pastures i els terrenys com eren antigament, fa falta gent i recursos i som tan pocs, que no ho podem fer nosaltres ", diu Ferràs. No creuen tenir relleu. Veuen els pastors en perill d'extinció. "En vint anys que sóc jove agricultors s'ha incorporat molt poca gent, tres com a molt", adverteix Vinyals. "Si les polítiques arribessen realment als que fan la faena, amb controls exhaustius, potser canviaria", demana Ferràs. "Si els pagesos som els que gestionem el territori,

que ens ajuden una mica més o ens deixen treballar tranquils", insisteix Vinyals. "Hauríem de veure el foc com una oportunitat per fer gestions diferents del territori i no tornar a caure en la mateixa pedra", reclama Jordi Ferràs.

L'exalcalde d'Horta de Sant Joan, Àngel Ferràs, recordant el tràgic incendi al punt on es va establir el centre d'oepracions dels bombers, davant la Farinera d'Horta. Foto: ACN / A. Ferràs

Els retrets a promeses pendents

En el post-incendi d'Horta, no hi va haver grans promeses. La Diputació de Tarragona va iniciar ràpidament una campanya turística en positiu per frenar l'arribada de turisme negre, al municipi i a la zona. La gestió dels terrenys cremats per part dels governs va ser correcta i ràpida segons l'exalcalde, però també feta a mitges segons els afectats.

Es van endur la llenya, "que és el que valia diners", i es van deixar les branques i la fusta petita sense que mai arribessen les màquines que ho havien de trinxar tot. La lona de la bassa de la Bellida que es va trencar en les tasques del mitjans aeris per recollir aigua, encara no s'ha reparat.

Al parc de Bombers Voluntaris d'Horta de Sant Joan es van canviar les emissores perquè duguessin GPS incorporat i es va renovar un vell vehicle que, deu anys després, torna a ser un vell camió. Però el debat sobre la possibilitat d'instal·lar a Horta, a l'entrada nord del Parc Natural dels Ports, un parc de Bombers professionals es va tancar aviat.

"Confiem que a la gent de la Ribera d'Ebre els donen més ajuda que a nosaltres", ha demanat Vinyals. En les promeses sobre el territori i les mesures contra el despoblament només hi senten cants de sirena després que ja les veiessen esfumar-se fa deu anys després la tragèdia d'Horta.

L'estat actual de la zona dels Reguers d'Horta de Sant Joan, que es va cremar en l'incendi de 2009, amb les Roques de Benet al fons. Foto: ACN / A. Ferràs

El record de Pau, Jaume, Jordi, Ramon i David

Diumenge al migdia es compliran deu anys exactes de l'atrapament mortal a Horta. Hi ha diferents actes previstos per homenatjar de nou els cinc bombers morts. Es farà una marxa i una cursa popular que passa pel memorial i la zona zero de l'accident. Es dedicarà la missa dominical als cinc nois i està previst un acte institucional al mirador dels Ports on els recorda un monòlit. S'han fet exposicions itinerants que es veuran a tot el país, i es pot visitar encara tot el mes de juliol i agost, a Arnes, la d'escultures sobre fusta cremada que el seu autor, Josep Pallarès, ha anomenat "Foc i sentiments". També està previst per a la tardor, l'obertura d'un circuit didàctic pel massís dels Ports sobre l'incendi de 2009.

Del judici pendent no se'n vol ni sentir a parlar. La indignació talla les paraules. "No som prou diligents per solucionar un problema. Vist des de la vessant humana, crec que hauria d'haver estat més àgil", reclama l'exalcalde. El poble ha deixat d'esperar la sentència als dos piròmans per tancar el dol. "A la seua manera ja ho han fet. Queda la ferida, la notes. Sabem què va passar i com i que els culpables són aquells nois. La gent, el judici, ja el té fet", ha assegurat Ferràs.